



Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014



Ролята на съдията и прокурора – чл. 6 от ЕКПЧ

Берт Маан, експерт, Съвет на Европа
гр. София, 2015 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

Професионална кариера

- Първоначално обучение в съдебната система (съдебен помощник, прокурор, адвокат 1969-1976 г.
- Съдия/зам.-председател на окръжен съд в Бреда 1976-1992 г.
- Председател на окръжен съд в Зволе-Лелистад, 1992-2006 г.
- Съдия в апелативния съд в Амстердам, 2007-2014 г.
- Експерт/консултант към Съвета на Европа, 1993- към момента

Съдържание

- Приложно поле на чл. 6
- Наказателно обвинение
- Позицията на прокурора и съдията в европейска перспектива
- Независимост и безпристрастност

Подход

- Национално законодателство като отправна точка
- Поглед отблизо върху действителните резултати
- Решение за наличие или не на нарушение
- NB! позитивистки подход срещу подход, основан на принципа

Тълкуване

- *„В едно демократично общество по смисъла на Конвенцията, правото на справедливо правораздаване заема такова съществено място, че ограничителното тълкуване на член 6 не би отговаряло на целта и задачата на тази разпоредба“.*
- (Delcourt, 17 януари 1970 г.)

Елементи от чл. 6

- I. *„наказателно обвинение“*
- II а. *справедливо и публично гледане*
б. *достъп до съд и*
в. *безпристрастен и независим съд,*
създаден в съответствие със закона

Концепцията за права и задължения

- Независимо тълкуване.
- König (28 юни 1978 г.):
 - ... определя се чрез позоваване на
 - материалноправното съдържание и ефект на правото, а
 - не правната класификация“

Общи принципи на справедливото гледане

- Няма елементи на разглеждане, когато едната от страните се е явила и е представлявана пред съда, а другата не е. (Vermeulen срещу Белгия, 1998 г.)
- Да присъства на гледането
- Равен достъп до всички документи по делото (Steck-Risch срещу Лихтенщайн, 2005 г.)
- Равни процесуални възможности (Cruz de Carvalho срещу Португалия, 2007 г.)
- Правна последователност/сигурност
- Мотивирани решения

Участие в процеса - естество

- Тимергалиев срещу Русия, 14 октомври 2008 г.:
 - широко разбиране на характера на процеса
 - какъв е залогът
 - включително значението на всякаква санкция
 - следване на казаното

Изисквания

■ Güveç:

- способност за разбиране на общия смисъл
- с помощ от адвокат или роднина, приятел, социален работник и др.

Общи забележки

- Съдия в България
- Е първият европейски съдия
- Прилага Конвенцията всеки ден в работата си
- Сравнимо за прокурор

Например

- Добре подготвен ли съм?
- Добре обучен?
- Независим – имам свободата да реша?
- Безпристрастен – в съзнанието си и в съзнанието на другите?
- Справедлив шанс при гледането?

Ролята на съдията

- Много международни източници
 - ООН
 - Съвет на Европа
 - Съдебни съвети (Европейска мрежа на съдебните съвети (ENJC))

Източници

- Препоръка CM/Rec(2010)12 на Комитета на министрите относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности
- Европейска харта за статута на съдиите (1998 г.)
- Консултативен съвет на Европейските съдии (КСЕС), Становище № 1 (2001 г.)

Препоръка R (2010)12

- № 60. Съдиите трябва да действат независимо и безпристрастно при всички дела, като гарантират, че всички страни са изслушани справедливо, и като обясняват процедурните въпроси, където това е било необходимо.
- Съдиите трябва да действат и да се вижда, че действат без неподобаващи външни влияния върху съдебните процеси.

Продължение

- № 61. Съдиите трябва да се произнасят по делата, които са отнесени до тях.
 - Те трябва да се оттеглят от дело или да откажат да се заемат с него, когато има сериозни причини, описани по закон, но не в други случаи.

Консултативен съвет на европейските съдии (КСЕС)

- Становище № 3, т. 50 (12 препоръки):
 - да бъде почтен в работата и в личния си живот;
 - да използва такъв подход, който да бъде и да личи, че е безпристрастен;
 - да отчита всички съществени обстоятелства;
 - да зачита равноправното третиране;
 - др.

Професионално поведение (КСЕС 3, т. 45

- „Те изразяват способността на професията да отрази нейната функция в стойности, които отговарят на очакванията на обществото ...
- Това са стандарти за саморегулиране, които признават, че прилагането на закона не е механична дейност, то включва действителни дискреционни правомощия и възлага на съдиите отговорност към самите тях и към гражданите.“

Европейска харта за статута на съдиите

- параграф 1.5: „Съдията е длъжен да се отнася с уважение към гражданите, като се стреми да поддържа на високо ниво своята компетентност, така както го изисква решаването на делата във всеки конкретен случай - решаване, от което зависи гарантирането на индивидуалните права, - и да опазва тайната на информацията, която му е доверена в хода на съдебното производство“.

Принципите от Бангалор за поведение на съдиите

- „Съдията гарантира, че поведението му в и извън съдебната зала поддържа и укрепва доверието на обществото, правната професия и участниците в процеса в непристрастността на съдията и съдебната система“.
-

Прокурори

- Препоръка на Комитета на министрите на Съвета на Европа R(2000)19:
 - № 24:
 - При изпълнението на своите задължения прокурорите следва особено:
 - а. да изпълняват функциите си по справедлив, безпристрастен и обективен начин;

Препоръка - продължение

- b . да зачитат и да се стремят да закрилят човешките права, така както са установени от Конвенцията за закрила на правата на човека и основните свободи;
- c. да се стремят да осигурят на системата на наказателното правосъдие условия за нейното колкото се може по-експедитивно функциониране.

- Прокурорите следва да се въздържат от всякаква дискриминация, основана на
 - пол, раса, цвят на кожата, религия, политически или други възгледи, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, материално благосъстояние, рождение, здраве, инвалидност или всякакъв друг статут.

- Прокурорите следва да осигурят равенство пред закона, да държат надлежно сметка
 - за всички обстоятелства, включително тези, които засягат заподозрения, независимо дали те са
 - в полза или във вреда на последния.

- Институциите, които принадлежат към правната и съдебната система.

Безпристрастност

- „субективна“ безпристрастност;
- „обективна“ безпристрастност.
(De Naap срещу Нидерландия)
 - не само личната убеденост и поведение на конкретен съдия по дадено дело – субективния подход, но също така дали са осигурени достатъчно гаранции, за да се изключи законното съмнение в това отношение
- **РМ**: Изчерпване на вътрешноправните средства за защита!

Например:

- Съдията (член на Държавния съвет) назначава една седмица по-късно генералния секретар на Министерството, което е страна по делото
 - нарушение на чл. 6
- (Sacilor-Lormines срещу Франция, 9 ноември 2006 г.)

Премишно участие?

- Не е задължително да нарушава принципа на безпристрастност
- Piersack срещу Белгия, 1 октомври 1982 г.

Nestak срещу Словакия, 27 февруари 2007 г.

- Съдът прави констатации, от които може да се заключи, че жалбоподателят е извършил въпросното нарушение преди приключването на процеса. ... взе решение ... предхождано от разисквания при закрити врати (в присъствието на) на прокуратурата; защитата не успя да вземе участие.
- ...може да повдигне законни и обективно основателни опасения относно безпристрастността.

Разследващ съдия

- По принцип не е възможно да бъде съдията, гледащ делото (De Cubber срещу Белгия)
- Изключение: инцидентни действия като само изслушване на двама свидетели (Bulut срещу Австрия, 22.02.1996 г.)

Задържане под стража в досъдебното производство

- По принцип няма нарушение (Hausschild срещу Дания, 24 май 1989 г.)
- NB! важна е аргументацията /формулировката на решението

Независимост

- Независим:
 - от изпълнителната власт;
 - от партиите;
 - от външно влияние.
- Findlay срещу Обединеното кралство, 25 февруари 1997 г.
- Öcalan срещу Турция, 12 май 2005 г.

Независимост

- Въртешна организация:
 - условия на разпределение на делата на съдиите (Parlov – Kroatië, 22 декември 2009 г.; DMD Group срещу Словакия, 5 октомври 2010 г.)
 - Agrokomplekx срещу Украйна, 6 октомври 2011 г.
 - Председателят на Висшия арбитражен съд нарежда на заместниците си да преразгледат съдебното решение
-
- в разрез с принципа на въртешна съдебна независимост

Вътрешната съдебна независимост

- Изисква съдиите да са свободни от указанията или натиска от страна на други съдии или на лицата, изпълняващи административни отговорности в съда, като председателя на съда
- Отсъствие на гаранции на независимостта по отношение висшестоящите в съдебната система

Наблюдения?

Въпроси?

- Благодаря Ви за вниманието!!